

LJUBLJANSKI ZVON.

MESEČNIK ZA KNJIŽEVNOST IN PROSVETO.

Štev. 1.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1910.

Leto XXX.

Vojeslav Molè:

Iz knjige: „Solnce in ciprese“.

P i s m o.

I.

Ivoj list je kakor vrt, kjer iz solzá
brstijo lilje, rože plameneče,
med njimi vrelec žalosti šumlja.

In čez gredice tihe in dehteče
zro kakor rosna cvetka ti oči:
„O dragi, kje nebo je naju sreče?“

O draga, gasne solnce naju dni,
divjal vihar je v vrtu hrepenenja,
zdaj tiho, tiho srce krvavi.

Zdaj je pred nama trudna pot življenja
in v trnje se razrašča rož prelest,
zdaj usta pijejo iz čaš trpljenja,

zdaj v duši žalost je, bridkost, bolest.

II.

Jesen poljublja solnčna parke tihe
in seje vanje poznih dni zlato
in golih vej skrivnostnotožne vzdihe.

Jesenski veter diha čez vodó
samotnih ribnikov, kot v snu strmijo
nad njimi kipi marmorni v nebo.

V bregovih zadnje rože še dehtijo.
V tihotnem, gluhem parku sem obstal
in zopet žgoče se oči rosijo.

Umrla zemlja je, umolknil val,
utihnile so v parku melodije
in seje Smrt povsod bolešno kal —

Čemu to solnce raz nebo še sije?

III.

Zakaj umira v nesoglasju spev?
Zakaj brez ploda ginejo cvetovi?
Zakaj mre divni sen kot vsak odmev?

Zakaj v somraku gasnejo vsi dnovi
in zvezda se utrne z dna nebá
in črni jo zakrijejo lesovi?

Zakaj, zakaj? . . . To je gorje gorja,
če ranjeno srce brez krivde plaka,
osamljeno kot jadro vrh morja.

Le kakor dež iz trudnega oblaka
rosé v srce spomini davnih dni,
in sredi mojega življenja mraka

ljubezni moji nikdar konca ni.

IV.

Ljubezni moji nikdar konca ni
in bolj kot kdaj vsa polna je dehtenja
in bolj med trnjem roža ji brsti.

Ti angel varuh mojega življenja,
ti zvezda mojih vseh poti vodnica,
naj rana duše te skeleti jenja!

Ljubezen naju divna je cvetlica,
bolest jo tiha s solzami zaliva
in vedno bolj cveto ji nežna lica.

V opoju njenem vsa usoda sniva
in bajna sreča vseh bodočih dni;
trpljenje v sebi lepše čase skriva.

Veruj! — čeprav so rosne mi oči . . .

Rim, dne 22. novembra 1909.

Michelangelova cipresa.

Rim. Museo delle Terme. Cipresso di Michelangelo. ¹⁾

V Kartuziji stoji zamišljena cipresa
vsa siva že. — Stoji od kdaj? Že petsto let.
Že petsto let nad njo blestijo se nebesa
kot jasnega očesa večnosveži cvet.

In noč in dan šumi kristalna ji fontana,
a njenih vej iz misli tožnih ne zbudi;
le kadar noč je s srebrom lune posejana,
cipresa tiho, tiho z vodo govori.

In govor njen pričara v noč povesti davne . . .
Iz razvaline rimske vstaja samostan,
kipijo stebri iz zemlje kot lilje ravne.
Končana zgradba je . . . Na nebu gasne dan.

Med rožami obstal graditelj je molčeči,
strmeč na svoje novo, divno delo zre.
Težak rodi se vzdihljaj v duši hrepeneči
in pod oboki belih stebrov tiho mre.

In v duši vstajajo mu vse nekdanje sanje,
ki jim je vdahnil večnega življenja moč,
in šumen blesk bogov in demonov kesanje
in solnc sijaj in blodnega iskanja noč.

¹⁾ Na razvalinah Dioklecianovega kopališča je zgradil Michelangelo kartuzijansko cerkev in samostan, ki je zdaj izpremenjen v antičen muzej. Sredi samostanskega vrta, obdanega od krasnega stebrišča, stoji stara cipresa še izza Michelangelovih dni.

In sveto pesem sanje mu pojo šumečo,
in sluša, sluša mojster stari in ihti . . .
V snu sodnji dan že vstaja nad zemljo drhtečo,
grobove pesem angelskih trobent budi . . .

Neskončnost — Bog — In klone starcu trudna glava.
„Še vedno hočeš novih sanj, srce, srce?“
Tu v vrtu šum: „Brez mej, brez mej bo tvoja slava!“ . . .
O slavi večni rože mojstru spev šume.

In sluša starec, sluša z dna neba Diana,
v brezbrežnost v zvezdnem plašču noč beži, beži.
V Kartuziji kristalna šepeta fontana,
cipresa z njo o davnih dnevih govori . . .

* * *

A včasih zadržte cipresi trudne veje,
da zaječi fontana in vsa zvezdna noč.
Takrat turobne, tihe, tožne sanje seje
med Michelangelove stebre šum pojoč.

Takrat se celice odpirajo samotne
in vrste belih, sivih, tajnostnih postav
napolnijo hodnike mračne in tihotne
in mračen trepeta na ustih jim pozdrav.

Sobratu brat šepeče le: „Memento mori!“
in spet zamišljeno gre dalje nem in tih;
kot da so vstali iz grobov mrtvaški kori,
neslišno, trudno za menihom gre menih.

In gredo v vrsti nepregledni, v vrsti beli
in dim kadila dviga se v polnočni zrak;
blestijo jim obrazi veli, pobledeli,
drhti nad njimi nedoločni zvezdni mrak.

A kjer pretaka sinji svet se v mesečino,
na zemlji si menihi krijejo obraz;
in vso daljino, vso pretajnostno tišino
ihtenje, žalen plač napolni tisti čas.

In plakajo vso dolgo noč: „Memento mori!“ . . .
 Noč celo teče grenkih, čisuh solz milijon.
 Šelé ob trepečočí, zlatobleđi zori
 zbudi jih iz molitve mračne prvi zvon . . .

In trepetajo na cipresi trudne veje
 in spet je v molk zavita, nema vsa —
 Nad njo nebo se jasno italjansko smeje,
 že petsto let nad njo tako se lesketa.

In noč in dan šumi kristalna ji foñtana,
 a njenih vej iz misli tožnih ne zbudi;
 le kadar noč je s srebrom lune posejana,
 cipresa z njo o davnih dnevih govori . . .

Na Shelleyevem grobu.

Rim. Cimitero dei Protestanti.

Jesen zlati šumeča že dobrane,
 še vedno rože venčajo ta kraj,
 kot da z dehtenjem sejejo pozdrave
 življenja in sveta v ta mrtvi gaj.

V tem tihem logu tvoje sanje spijo?
 Tu cel že vek tvoj divni spev molči? —
 Vrhovi ti šumijo elegijo
 o mraku, ki gasi vse solnčne dni.

Ne, ne! Še se nebo v safirju smeje,
 še plameni na njem goreči dan,
 še vsako vesno siplje cvetja v veje,
 poljublja v jutru svežo, rosno plan.

Še zlata srca matere rodijo,
 ki v njih ljubezen solnčna plapola;
 še za ljubezen svojo krvavijo,
 še orli merijo obok neba.

A kje biló srce je kakor tvoje?
 Kdo pel je kdaj svobodi spev enak?
 V zveneči pesmi zmagal si vse boje
 in nov Prometej si razjasnil mrak.

Žarel na nebu pesmi si kot solnce,
ki vodi ga blesteči dnevni bog,
odšel si, kot odhaja zarja v konce
gasnoče in s škrlatom venča log.

Kot ti umirajo pojoč labodi —
O čuj, cipresa nad teboj šumi,
kot pesem o ljubezni in svobodi
nad grobom marmornim drhti, šušti.

Oko se z groba pne v nebo plamteče,
potaplja kakor bel golob se vanj,
v njem čita pesmi tvoje hrepeneče —
Nebo in svet sta polna tvojih sanj.

Psihe in Pan.

Pompejanski bas-relief.

Šepečejo, šume dobrave črne,
poljublja gore sinje mroči dan.
V bregovih gorske rečice srebrne
tolaži solzno Psihe stari Pan.

„Če zlata zvezda se z neba utrne,
kaj je obok nebesja bolj teman?
In glej, mladost se moja nikdar več ne vrne,
a kaj moj spev, moj smeh je manj glasan?“

In gladi lase ji in se ji smeje;
in v gori ji vršijo šumne veje
in zadnjič ji vzblesti gasnoči dan.

A Psihe dvigne kot peroti ptice
blesteče roke, krije blede lice —
Skrivaj si briše solzo stari Pan . . .

Ob solnčnem zatonu.

Rim. Monte Pincio.

V škrlatu dan gasnoči plameni,
nad mano tihe sanjajo ciprese.
Nad dušo se odgrinjajo zavese
vseh davnih, hrepenenja polnih dni.

Ves sen, ki v sebi nosiš ga, srce,
pred tabo v morje bleska se spreminja;
glej, tvoje vse željé: daljava sinja,
čez njo kot sokol sladka misel gre.

Miruj, srce! Pozabi vso boleost!
Kar si trpelo, rože je rodilo
in z vencem čelo moje okrasilo,
trpeč doseglo si najvišjih zvezd.

Žari nad kupolami zlat škrlat
in v mrak zavija mesto se hrumeče;
cipresa tiho pesem mi šepeče:
Srce, spet polno si brstečih nad.

Šumi, šumi, — o njej mi govori,
opojno lije v dušo melodijo.
Na sever daleč misli mi bežijo
in v hrepenanju se meglé oči . . .“

Zimski dan.

Krakov, Park Jordana.

Pod belim plaščem park osamljen spi,
v sanjavem molku se gubi aleja,
za hip iz sna se je zbudila veja,
vzdrhtela, v dalji pa zvone sani.

Iz smrek je dahnil čudomehek dih . . .
Tako se v duši moji je stopilo,
kot da se dvoje rok je doteknilo,
blestečih rok vseh misli tajnostnih.

O ti! Daj, da poljubim ti oči,
da v čudesni ljubavi se spojiva —
Ah, sam sem! Park pod snežnim plaščem sniva;
v daljavi le nekje zvone sani . . .

